

ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

*Εἰς τὸν ἀγαπητὸν μοι
Ν. Α. Ἀμπανόπουλον*

I

ΕΛΕΓΕΤΟ Βασιλοπούλα, χωρίς νὰ ἔχῃ καμμίαν, οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου μορίου, σχέσιν μετὰ τὸ ὑψηλὸν τῆς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ παραμύθια μόνον ἐγνώριζε. Κάθε ἄλλο μάλιστα.

Διότι ἀνῆκεν ἀπλούστατα εἰς τὰς μεσαιᾶς τάξεις, τὰς ἐργατικὰς.

Ἦτο εὐθυμος, ζωηρά, φιλόπονος εἰς ἅκρον· καὶ ἦτο μία καρδιά ὑπὲρ τὸ μέτρον ἄδολος, μία καρδιά χρυσῇ. Καὶ εἶχε τὴν φιλοσοφίαν τῶν ἀδόλων ψυχῶν, μίαν καρτερίαν ἐκπλήττουσαν, σπανίαν εὐθύτητα χαρακτῆρος καὶ τὴν ἀφέλειαν νηπίου.

Διότι μόνον αὐτὴ θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπομείνῃ μετὰ τόσῃν στρωϊκότητα τὴν συμφορὰν ὅπου τὴν ἐπληξῇ, νεωτάτην ἀκόμη.

Νὰ χάσῃ τὸν ἄνδρα τῆς νέον καὶ ἀπὸ τὰ δύο τέκνα τῆς τὸ ἓν καὶ νὰ μείνῃ μετὰ τὸ ἓνα τῆς παιδί, μόνη, χωρίς κανένα συγγενῇ καὶ μετὰ πόρους μετρίους, μόνον αὐτὴ θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ὑπομείνῃ χωρίς νὰ καταβληθῇ.

Καὶ τὰ ὑπέμεινεν ὅλα μετὰ σπανίαν εὐστάθειαν καὶ δύναμιν ψυχῆς ἀξιολήγουσαν.

Ἰσως συνέτεινεν εἰς τοῦτο καὶ τὸ ἀγοράκι τῆς, διὰ τὸ ὁποῖον ὤφειλε νὰ φροντίσῃ αὐτὴ μόνη.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἀρῶν ἀνεστέναζε κρυφὰ καὶ ἐκλαυσε χωρίς νὰ τὴν ἰδῇ κανεὶς, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ οἰκίσκου τῆς καὶ ἔστη εἰς τὸ κατώφλιον μετὰ τὸ ἀγοράκι τῆς εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ μετὰ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη...

Τὸ ἀγοράκι τῆς! τὸν μικρὸν τῆς Νίχον!

Καὶ δὲν θὰ ἦτο πολὺ ἀνόητος νὰ λυπῇται μ' ἓνα τοιοῦτον θησαυρὸν εἰς τὰς χεῖρας, μικρὸν μὲν ἀκόμη θησαυρὸν, ὁ ὁποῖος ὅμως θὰ ἠῤῃξεν ὑπὸ τὰς ὀψεις τῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς

θερμῆς, τῆς μητρικῆς τῆς πνοῆς καὶ θὰ ἐγίνετο μεγάλος θησαυρὸς μίαν ἡμέραν;

Καὶ ἀπελάττισε τὴν θλιψὶν τὴν δεσμεύουσαν τὸν νοῦν καὶ παραλύουσαν πᾶσαν δύναμιν καὶ ὠπλίσθη μὲ τὴν καρτερίαν ἐκείνην ἣτις ζωογονεῖ, ἣτις κρατύνει καὶ ἀνορθώνει.

Ἡ φυσικὴ τῆς δραστηριότητος ἐδιπλασιάσθη καὶ ὅλη ἐξωδεύετο διὰ τὸν μικρὸν Νῆκον· αὐτὸν εἶχε σκοπὸν τῆς καὶ μέλημα. Ἡ στοργὴ τῆς πρὸς τὸν μικρὸν Νῆκον τῆς ἐπέβαλλεν ἐν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐνόμισεν ὅτι ἠμπόρεσε νὰ λύσῃ. Ἦτο ἐτοιμία, πρὸς χάριν του, νὰ βαδίσῃ μακράν, ἀκανθώδη ὁδὸν ἐπὶ ὥρας, ἐπὶ ἡμέρας, ἐπὶ ἔτη, μέχρις ἐξαντλήσεως καὶ νὰ νομίξῃ ἐν τέλει ὅτι οὗτ' ἐκινήθη ἐκ τῆς θέσεώς της, ὅτι τίποτε ἀκόμη δὲν ἔπραξε καὶ ὅτι τῇ ὑπολείπονται πολλὰ νὰ πράξῃ ὑπὲρ αὐτοῦ.

Μικροκαμωμένος, λιγυρότατος, ζωηρότατος, ἐξυπνότατος, ἀπὸ τῆς πλέον τρυφερᾶς ἡλικίας ὁ μικρὸς Νῆκος ἔδωκε δείγματα τῶν ιδιοτήτων ἐκείνων ὅπου τὸν ἐστόλιζαν προπαντός. Καὶ ἐξεδήλωσε μίαν ἀεικινήσαν ταραχώδη καὶ ἐν ᾧθος σκανδαλωδῶς ἀχαλίνωτον. Μόλις ἐλυτρώθη ἀπὸ τὰ σπάργανα καὶ ἡσθάνθη κάποιαν δύναμιν, δὲν ἐννοοῦσε νὰ καθήσῃ· πάντοτε κάτι ἤρπαζε καὶ ἐξεσφενδόνιζε, ἀδιάφορον τί καὶ ἀδιάφορον ποῦ· κάπου ἐπηδοῦσε καὶ κάτι ἀνέτρεπε ἢ κάτι ἐτσάκιζε· ἐν ἐνὶ λόγῳ, τὰ κινήματά του συνωδεύοντο πάντοτε ἀπὸ ἓνα εἶδος σεισμοῦ, πρὸς μεγάλην χαρὰν τῆς μητρός, ἀκολουθούσης τὰ ἔξοχα κινήματα τοῦ μικροῦ Νήκου μὲ βλέμμα γεμᾶτον στοργὴν καὶ ὑπερῆφάνειαν!

Καὶ ἐννόησεν εὐθὺς ὁ μικρὸς κατεργαράκος τὴν διάθεσιν ἀπαλότητος τῶν νώτων τοῦ ἡμέρου ὑποζυγίου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑποχειρίον του πάντοτε, καθ' ὅλας τὰς ὥρας καὶ καθ' ὅλας τὰς στιγμὰς. Καὶ δὲν ἔπαυε νὰ κεντᾷ τὸ ὑποζύγιον, δεγόμενον τὰ κεντήματα μὲ χαρὰν, ἐτοιμον δὲ καὶ εἰς βάραθρον ἀκόμη νὰ πέσῃ, ἂν ᾔθελε τὸ διευθύνη ἐκεῖ ὁ ιδιότροπος, ὁ τρελὸς ἀναβάτης του.

Ἡ περιουσία τῆς Βασιλοπούλας, ὅσον μετρία καὶ ἂν ἦτο, ἤρκει καὶ διὰ τοὺς δύο, μὲ φειδῶ, ἐννοεῖται, διαχειριζομένη· αὕτῃ ὅμως δὲν ἐννοοῦσε τίποτε νὰ λείψῃ ἀπὸ τὸ παιδί της· ὁ μικρὸς Νῆκος, τὸ διαμαντάκι αὐτό, ὅπου βεβαίως δὲν εἶχεν ἄλλη μητέρα — ἔλεγεν ἡ Βασιλοπούλα — ἔπρεπε νὰ ζῇ ὡς ἄρχοντό-πouλον· τί ἀνάγκην ἔχει. Εἶνε τόσο ἐξυπνος, τόσο εὐμορφος, ἔχει τόσα προτερήματα, ὅπου θὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει, ἅμα ἔλθ' ἡ ὥρα· ἕως τότε ἔχει τὴν μητέρα του νὰ φροντίζῃ δι' ὅλα. Αἱ γειτόνισσαι κινοῦν τὰ κεφάλια των, βλέπousai τὴν ζωὴν ποῦ κάμνει ὁ Νῆκος καὶ τὰ κινήματά του τὰ βίαια, τὰ ἔκτροπα,

τὰ πολὺ ἐνοχλητικά· ἀλλὰ ἡ Βασιλοπούλα γελᾷ μὲ τὰς στρεβλὰς ιδέας τῶν γυναικῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι κρίνουν στραβά, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τέτοιο παιδί, δὲν ἔχουν ἓνα διαμαντάκι ὡσὰν τὸν Νῖκον τῆς. Αἱ γυναῖκες ὅμως δὲν κινοῦν μόνον τὰ κεφάλια των, ἀλλὰ καὶ τὰ χέρια καὶ κάποτε τὰ ῥαβδιά των καὶ θυμῶνουν καὶ φωνάζουν, ἐπειδὴ ὁ χαδεμένος Νῖκος δὲν ἀφίνει ὀρνιθά του· ἀκυνήγητη, δὲν ἀφίνει σκυλί τῆς γειτονιάς ἀκτύπητο καὶ δὲν ἀφίνει ἀσπρόρρουχο ἀπλωμένο εἰς ἐξώστην ἢ εἰς παράθυρον, ὅπου νὰ μὴν τὸ ἀρπάξῃ, νὰ τὸ σύρῃ κατόπιν του εἰς τὸ γῶμα ὡς λάφυρον ἢ καὶ νὰ τὸ τινάξῃ κατὰ πρόσωπον κανενὸς γέροντος, ἢ νὰ σκεπᾷ μ' αὐτὸ τὴν κεφαλὴν καμμιᾶς γρηᾶς, ἐν μέσῳ τῶν φρενητιῶδων γελῶτων τοῦ ἰδίου, τῶν βλασφημιῶν καὶ τῶν ἁρῶν τῶν θυμάτων. Καὶ μήπως ἄφησε τζάμι γερό; Καὶ ἡ μητέρα του ἐπλήρωνε μὲ προθυμίαν τὰς ζημίας, χωρὶς τὸν ἐλάχιστον γογγυσμόν, ἤρκει ὁ μικρὸς Νῖκος νὰ ἐρρίπτετο ἐπάνω τῆς, νὰ ἐκάθητο εἰς τὰ γόνατά τῆς, νὰ τὴν ἐνηγκαλίζετο, ἐνῶ συγχρόνως τῆς ἔλue τὸν κεφαλόδεσμον καὶ περιετύλισσε τὸ πρόσωπον καὶ τὸν λαιμὸν μὲ τὰ γυμένα μαλλιά τῆς. Εἶχε ἄλλη καμμία τέτοιο παιδί, μὲ τόσῃν ἐξυπνάδα, ὅπου νὰ πειράξῃ τόσον εὐμορφα, νὰ ὁμιλῇ, νὰ διατάττῃ σὰν μεγάλος; Μόνον τὰ κουτόπαιδα, τὰ περιωρισμένα, σηκώνονται τὸ πρῶτ' ἡσυχα ἡσυχα, ἀθόρυβα, νίπτονται, φιλοῦν τὸ χέρι τῶν γονέων των, προγεύονται, ἔπειτα παίρνουν τὰ βιβλία των καὶ δειλὰ δειλὰ καὶ συνεσταλμένα πηγαίνουν εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπου ἀκούουν τὸ μάθημα χωρὶς ν' ἀνοίγουν στόμα, ἂν δὲν τὰ ἐρωτήσουν καὶ μὲ τὸν ἰδίον τρόπον ἐπιστρέφουν στὸ σπίτι.

Ὁ Νῖκος ὅμως δὲν μοιάζει διόλου μὲ τὰ κουτόπαιδα· αὐτὸς ἔχει φωτιά μέσα του· ἔχει δύναμιν καὶ θὰ τὴν δεῖξῃ.

Αὐτὰ τὰ σκέπτεται ἡ Βασιλοπούλα μόνον ἐπειδὴ αἰσθάνεται ὅτι αἱ ιδέαι αὐταὶ εἶνε καὶ ιδέαι τοῦ Νίκου τῆς.

Εἰς ὅλας τὰς τρέλας του εἶχε βοηθὸν τὴν μητέρα, ἡ ὁποία τίποτε δὲν τοῦ ἠρνεῖτο. Χάρις εἰς αὐτήν, ὁ Νῖκος ἦτο πρῶτος εἰς ὅλα τὰ παιχνίδια, εἰς τῆς μπάλες, εἰς τὸ τοιχαράκι, εἰς τὸ τόπι, εἰς τῆς ἀμάδες. Χρήματα δὲν τοῦ ἔλειπαν ποτέ, καὶ ὅχι μόνον εἶχε νὰ χάνῃ ἀλλὰ καὶ νὰ χαρίζῃ καὶ τὸν εἶχαν φίλον τὰ παιδιὰ τὰ πολὺ πτωχά, ἐνῶ ἀπὸ τὰ ἄλλα, πολλὰ τὸν ἐχθρεύοντο διὰ τὴν σκασιότητά του, ὡς ἐκ τούτου δὲ συχνὰ ἐπιάνοντο μεταξύ των καὶ συχνὰ ὁ Νῖκος ἐπαρουσιάζετο πρό τῆς μητρὸς του μὲ φορέματα σχισμένα καὶ μὲ σπασμένην τὴν μύτην. Ποτὲ ὅμως, κατὰ τὴν Βασιλοπούλαν, τὸ παιδί τῆς δὲν εἶχεν ἄδικον καὶ ὅ,τι ἔκχιμεν ἦτο καλὰ καμωμένον· ἂν δὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ τὸν κατη-

γορούσαν, τὸ ἔκαμναν ἀπὸ φθόνον, διότι δὲν εἶχαν οὔτε τὴν ἐξυπνάδα του, οὔτε τ' ἄλλα του προτερήματα. Θὰ ἰδοῦν ὅμως, ἔλεγεν ἀκόμη — τί θὰ γείνη ὁ Νῆκος τῆς μιᾶν ἡμέραν, τί θὰ κατορθώσῃ, ἕως ποῦ θὰ φθάσῃ μὲ τὰ ἔκτακτα προτερήματά του καὶ πόσον ὀπίσω θὰ μείνουν τὰ ἄλλα τὰ παιδιὰ, τὰ μέτρια, ὅπου δὲν ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ εὗρουν ἀπὸ τὰ πατημένα, τὰ συνειθισμένα· θὰ δείξῃ ὁ Νῆκος τῆς πόσον ἀνώτερος εἶνε ἀπ' ὅλους.

Ἐνεδύετο πάντοτε ἀνώτερα τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡλικίας του, πολλὰ δὲ πλουσιόπαιδα ἐνεδύοντο εὐτελέστερά του. Τοῦτο ἐκίνηε τὴν γλῶσσαν πολλῶν γυναικῶν κατὰ τῆς Βασιλοπούλας, ἡ ὁποία, κόρη, ἦτο τόσον καλὴ καὶ τώρα μὲ τὸν Νῆκον τῆς ἐτυφλώθη τόσον, ὅπου κινεῖ τὸν οἶκτον ἢ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ κόσμου.

Καὶ ἐνῶ ἡ Βασιλοπούλα ἐσκέπτετο καὶ ἐπρόλεγε τόσον μεγάλη διατὸν Νῆκον τῆς, αἱ γειτόνισσαι ἠγανάκτουν ἐναντίον τῆς, τὴν ἐπέκριναν καὶ σχεδὸν τὴν ὕβριζαν.

— Ἀκοὺς ἐκεῖ, ἔλεγε μία, νὰ εἶνε τόσο ἀνόητη, ποῦ νὰ τὴν κἀνῃ ὅ,τι θέλει ἓνα παληόπαιδο!

— Καὶ ἀμὲ ποῦ θαρρεῖ, εἶπεν ἄλλη, πῶς εἶνε βασιλόπουλο;

— Αἶ, ἀφοῦ εἶν' ἐκεῖνη βασιλοπούλα... εἶπεν ἡ πρώτη εὐφολογοῦσα.

— Σὰν δὲν ντρέπεται, ἐπρόσθεσε τρίτη· ἔχει νὰ τὴν κάμῃ τὴ στραβὴ αὐτὸ τὸ βρωμόπαιδο... Δὲ βλέπετε τί ἔξοδα κάνει γι' αὐτό;

— Τέτοιο ἄπονο παιδὶ καὶ σκληρὸ δὲν εἶδ' ἀκόμα, εἶπεν ἡ πρώτη· καὶ μηδὲ γράμματα δὲ θέλει νὰ μάθῃ· ἐφτὰ χρονῶ γὰρ δοῦρι καὶ δὲν τὸ πέμπει στὸ σχολεῖό!

Καὶ πράγματι μικρότερα του παιδιὰ ἐπήγαιναν πρὸ πολλοῦ εἰς τὸ σχολεῖον, ἀνεγίνωσκον καὶ ἀπήγγελλαν στίχους καὶ εἰς τοὺς δρόμους ἀκόμη, ὁ δὲ Νῆκος, ἂν καὶ ἐπλησίαζε νὰ φθάσῃ τὸ ὄγδοον ἔτος, δὲν εἶχε δεῖξῃ πόθον κανένα διὰ γράμματα. Ἡ μητέρα του ἤθελε ν' ἀρχίσῃ καὶ ὁ Νῆκος τῆς νὰ σπουδάζῃ, διότι βέβαια θὰ προώδευεν εὐκολώτερ' ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ· ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνος ἐσιωποῦσε, ἐσιωποῦσε καὶ ἡ μητέρα του. Ἐφθασεν ὅμως ἡμέρα ὅπου ἐστενοχωρήθη ὁ μικρὸς Νῆκος· ὅλοι του σχεδὸν οἱ σύντροφοι, μέγα μέρος τῆς ἡμέρας ἦσαν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ αὐτὸς ἔμενε μόνος εἰς τοὺς δρόμους. Εἶχεν ἀκούσῃ ἀπὸ πολλὰ παιδιὰ πῶς εἰς τὸ σχολεῖον μέσα περνοῦν λαμπρά, συχνὰ μάλιστα καλλίτερ' ἀπὸ τὸν δρόμον· πῶς οἱ διδάσκαλοι δὲν εἶνε αὐστηροὶ καὶ πῶς εὐρίσκουν εὐκαιρίαν νὰ παίξουν ἀπα-

ράλλακτα καθὼς εἰς τὰ σοκάκια μέσα τοῦ εἶπαν καὶ κάτι ἄλλα, ποῦ ἄρρεσαν τόσω τοῦ Νίκου, ὁποῦ ἓνα πρωτὶ ἐδήλωσε τῆς μητέρας του πῶς θέλει νὰ μάθῃ γράμματα. Εὐχαριστήθη πολὺ ἡ Βασιλοπούλα καὶ ὑπῆγεν εὐθὺς εἰς τοῦ παπᾶ Γρηγορίου τοῦ δημοδιδασκάλου νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ δεχθῇ καὶ τὸν Νῆκον τῆς εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλ' ὁ παπᾶ Γρηγόριος ἔλειπε καὶ ἡ Βασιλοπούλα ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ὑπάγῃ τὸ ἴδιον ἐκεῖνο βράδυ νὰ ὁμιλήσῃ τοῦ διδασκάλου. Τὸ δειλινὸν ὅμως ὁ παπᾶ Γρηγόριος, μαθὼν τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Βασιλοπούλας, μετέβη ὁ ἴδιος εἰς τὸ οἶκμά της. Ἦτο ἡ Βασιλοπούλα ἐνορίτισσά του καὶ ἀπὸ τὰς καλὰς μάλιστα καὶ ἤθελε νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ. Εἶν' ἓνας τύπος περίεργος ὁ παπᾶ Γρηγόριος καὶ ἀξίζει νὰ ἐνδιατρίψῃ τις ὀλίγον ἐπὶ τῶν ἰδιοτήτων του.

Ὑπερπεντηκοντούτης, μᾶλλον ὑψηλός, ἐλαφρῶς προγαστρωρ, ὁ παπᾶ Γρηγόριος ἦτο προσωποποιημένη ἡ ἀπάθεια. Μιζοπόλιος, εἶχε τὸ βλέμμα ἡμερώτατον, πάντοτε τὸ αὐτὸ ἥρεμον βάδισμα καὶ ἀναλλοίωτον τῆς φωνῆς του τὸν τόνον· ἡ μᾶλλον εἶχεν ἓνα τόνον εἰς τὴν φωνὴν του, γλυκύν, θωπευτικόν, ὅταν ὠμίλει καὶ μόνον τὸν ὕψωνε, κατ' ἀνάγκην, ὅταν ἔψαλλε. Ἡ ἀγανάκτησις ἦτο δι' αὐτὸν κάτι τι ἄγνωστον καὶ ὁσάκις τὸν ἠνάγκαζαν οἱ τύποι νὰ ἐπιπλήξῃ ἢ καὶ νὰ ὑβρίσῃ κανένα μαθητὴν εἰς τὸ σχολεῖον, ἢ ἱκανένα παιδί εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θὰ ἔλεγε, ὅτι ἀστειεύεται. Συνήθως ἐγενίκευε τὴν ἐπιπλήξιν ἵνα μετριάξῃ τὴν ὀξύτητά της, ἂν ἠδύνατο νὰ ὑπάξῃ ὀξύτης εἰς τὸν χαλαρόν του τόνον ὅστις — ἐκτὸς τούτου — εἶχε καὶ ἀρκετὰ δυνατὴν τὴν χροῖάν τῆς τοπικῆς προφορᾶς, ἣτις ἐπηρῶσαν τὸ κωμικόν τῆς ἀποστροφῆς. — «Μᾶρε, θὰ καθήσετε ἡσυχα, κακὸ χρόνον νὰ ἔχετε! ἔλεγεν ἐνίοτε, ὅταν τὰ παιδιὰ τὸ ἐπαράκαμναν. Καὶ τὰ παιδιὰ ἐξηκολούθουν νὰ τὸ παρακάμνουν, ὡσάν ἡ ὕβρις νὰ ἦτο εὐχή, ἢ ἔπαινος· τόσον ἦτο ἄχολος ὁ τόνος καὶ τόσον ἡ ὕβρις ἀπαλὴ εἰς τὸ στόμα τοῦ παπᾶ Γρηγορίου.

Ἦτο ἀπὸ ἐτῶν δημοδιδάσκαλος καὶ δὲν τὸν ἠνώχλει κανεὶς εἰς τὴν θέσιν του ὅχι διὰ τὰς γνώσεις του, αἵτινες δὲν εἶχον τίποτε τὸ ἑκταχτόν, οὔτε διὰ τὴν παιδαγωγικὴν μέθοδόν του, ἣτις πολὺ ἀπεῖχε νὰ εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαθότητα, τὸ ἡμέρον τοῦ ἥθους καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὰ παιδιὰ. τὰ ὁποῖα ἐπίσης τὸν ἀγαποῦσαν πολὺ, διότι ἀντὶ τῶν ραβδισμῶν, τοῦ ἀτιμωτικοῦ γαιδάρου καὶ τοῦ φάλαγγος, τὰ ὁποῖα πρό τινος καιροῦ ἀκόμη ἴσχυον, ἢ καὶ τῆς ὑπερβολικῆς αὐστηρότητός τινων διδασκάλων ἐκ τῶν νεωτέρων, ἐδιάβαζαν ἢ ἐκά-

θηντο ὁπότεν ἤθελαν καὶ ἐθορύβουν ὅσον ἤθελαν. Συνέβαινε μάλιστα ὁ ἴδιος παπᾶ Γρηγόριος νὰ λέγῃ εἰς κανένα παιδί, ποῦ εἶχε πολλήν ὥραν χωμένην τὴν μύτην του εἰς τὸ βιβλίον. — «Φτάνει σε πλιά, κακόμερε, ἄμε νὰ παίξῃς μιὰ σταλιά».

Ἰδίως εἶχε τὴν καρδίαν πολὺ τρυφερὰν καὶ ἐν ἀνεξάντλητον αἰσθημα φιλευσπλαγγνίας· ὅ,τι ἐσύναζε — καὶ δὲν ἐσύναζεν ὀλίγα — τὰ ἐμοίραζεν εἰς ἀπόρους, προτιμῶν βεβαίως τοὺς συγγενεῖς του, ὅπου δὲν ἦσαν ὀλίγοι· ἐξάδελφοι καὶ ἀνεψιοὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων· καὶ δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὸ τραπέζι του πέντ' ἐξ καθημέραν καὶ ἦτο μιὰ χαρά, σωστὸ πανηγύρι τὸ τραπέζι τοῦ ἀγαθοῦ παπᾶ. Αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῇς, μὲ τὸ ἀτλαζένιο μπενίσι, χαλαρὰ ζωσμένο, ὡς ὑπηγόρευεν ἡ περίστασις καὶ μὲ τὸν κατοικίδιον σκουῖφον, μὲ μίαν Ὀλύμπειον ἡρεμίαν καὶ μὲ τὸ ἀγαθὸν του μειδιάμα· εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον μιὰ γραῖα θεία — ὡς οἰκονόμος τοῦ σπιτιοῦ — δεξιᾷ δὲ καὶ ἀριστερᾷ οἱ νεαροὶ βλαστοί, οὓς εἴλκυεν ἡ γενναιοδωρία τοῦ οἰκοδεσπότη· καὶ οἵτινες μὲ τὴν φυσικὴν εὐθυμίαν καὶ τὴν ζωηρότητά των ἐγέμιζαν τὸν οἶκον καὶ τὴν καρδίαν τοῦ παπᾶ μὲ μίαν ἄδολον εὐτυχίαν. Ἐνίοτε ἡ θεία, ὀλίγον στρυφνὴ καὶ ὀλίγον μουρμουριάρα, ἐζητοῦσε μ' ἐπιπλήξεις νὰ σταματήσῃ τὸν ὑπέρμετρον θύρυβον, ἀλλ' ὁ παπᾶ Γρηγόριος δὲν τὸ ἐπέτρεπε καί, χωρὶς νὰ μαλώσῃ τὴν θείαν, παρώτρυνε τοὺς νέους· εἰς ἐξακολούθησιν τοῦ χαροποιοῦ θορύβου, πρὸς μεγάλην δυσαρέσκειαν τῆς γραίας ἣτις ἐσηκώνετο δυσηρεστημένη κατὰ τοῦ παπᾶ καὶ ψιθυρίζουσα ὅτι εἶνε χειρότερος καὶ ἀπὸ τὴν πλέον ἀδύνατον γυναῖκα καὶ πῶς χαλᾷ τὰ παιδιὰ, τῶν ὁποίων τ' αὐτιὰ θέλουν πότε πότε τράβηγμα.

Εἶχεν ὁ παπᾶ Γρηγόριος τὴν καλλιτέραν ἐνορίαν καὶ αἱ γυναῖκες τὸν ἀγαποῦσαν μὲ πάθος, μὲ φανατισμόν, τὸν ὁποῖον καὶ ἔδειξαν φανερά εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Δεσπότης τῆς Ἐπαρχίας ἠθέλησε νὰ μεταθέσῃ τὸν παπᾶν τῶν εἰς ἄλλην ἐνορίαν. Τόσας φωνὰς καὶ τόσον θόρυβον ἔκαμαν, ὅπου ὁ Δεσπότης ἐθύμωσε καὶ ἀντὶ τοῦ παπᾶ Γρηγορίου διώρισεν εὐθὺς ἄλλον ἱερέα, ὅστις καὶ ἤρχισε νὰ ἱεουργῇ. Ἀλλ' αἱ γυναῖκες τί ἔκαμαν; Συνεννοηθεῖσαι, δὲν ἐπάτησαν πλέον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὁ νέος ἱερεὺς μετὰ τινὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἱεουργοῦσε πρὸ κενῶν στασιδίων, ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῇ μόνος του, ἀφοῦ ἀνεφέρθη εἰς τὸν Δεσπότην, ὑποχρεωθέντα μετ' ὀλίγον νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν παπᾶ Γρηγόριον εἰς τὴν θέσιν του καὶ ἀναγκασθέντα νὰ ἐμολογήσῃ ὅτι «ἐκεῖνο ποῦ θέλ' ἡ γυναῖκα, ὁ Θεὸς τὸ θέλει».

Ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν εἶχεν ὁ παπᾶ Γρηγόριος

μίαν μόνην, ἀπὸ τὰς ἐλαφρὰς καὶ αὐτὴν. Ἠγάπα νὰ συχνάζῃ μαζί μὲ δύο φίλους του ἱερωμένους εἰς ἓν παραλιακὸν οἶνοπωλεῖον, ὅπου καὶ οἱ τρεῖς παρεδίδοντο εἰς μίαν θερμὴν συζήτησιν ἐπὶ θεμάτων ἠθικῶν ἐννοεῖται, ποικίλλοντες αὐτά, ἐν ἀνάγκῃ, μὲ ῥητὰ ἐκ τῶν ἱερῶν Γραφῶν καὶ ληανοπίνοντες—ἐν τῷ μεταξύ καὶ ὡς ἐν παρενθέσει,—τρεῖς τέσσαρας ἑκατοντάρχους, οἵτινες, κατὰ τὰς ἐορτασίμους ἡμέρας, εἴτε εἰς ἀνάμνησιν ἐκτάκτου τινὸς γεγονότος, ἐγίνοντο χιλίαρχοι! Μετωνομάσθη δ' ἑκατόνταρχος τὸ σύνθημα «ἐκατοσταράχι», τὸ γνωστὸν μέτρον, τὸ ὁποῖον, καθὼς μέτρον, ἦτο βεβαίως ἄριστον, ὡς ἀκίς, ἐννοεῖται, δὲν ἐπολλαπλασιαζέτο. Ὅσakis δὲ ἐν τῇ θέρμῃ καυμιᾷς θεολογικῆς συζητήσεως, ὁ ἑκατόνταρχος ἐπροβιβάζετο σιγὰ σιγὰ εἰς χιλίαρχον καὶ οἱ σύντροφοι ἐφαίνοντο δεικνύοντες κάποια μετανοίας σημεῖα, ὁ διδάσκαλος τοὺς ἡσύχαζε μὲ τὸ γνωστὸν καὶ τετριμμένον, πάντοτε ὁμῶς εὐπρόσδεκτον· «Καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου». Καὶ ναὶ μὲν ὁ Προφητάναξ δὲν ὀρίζει ἂν ὁ οἶνος πρέπει νὰ εἶνε πολὺς διὰ νὰ εὐφραίνῃ, δὲν λέγει ὁμῶς καὶ ἂν πρέπει νὰ εἶνε ὀλίγος, ὥστε· «ἀφοῦ ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν εὐφραινόμενοι...» ἐπρόσθετεν ὁ διδάσκαλος. Καὶ εἰς τὸν συλλογισμὸν αὐτὸν ὁ παπᾶ Σπῦρος καὶ ὁ παπᾶ Γιάννης ἐκλιναν εὐπειθῶς τὰς κεφαλὰς.

Διότι αἱ ἰδίαι τοῦ παπᾶ Γρηγορίου ἦσαν διὰ τοὺς ἀπλοῦχοὺς ἱερεῖς ἀλάνθαστοι, μὴ ὑποκείμεναι εἰς ἀμφισβήτησιν, αἱ δὲ εὐφυολογίαι του, τὰς ὁποίας εὗρισκαν ἀμμιήτους, τοὺς ἔτερπαν εἰς μεγάλον βυθμόν. Καὶ πράγματι κάτι εἶχε νὰ εἰπῇ πάντοτε νόστιμον ὁ παπᾶ Γρηγόριος. Μίαν φορὰν εἰς τὸ οἶνοπωλεῖον, ὅπου, παραδόξως, εἶχε καταλάβῃ καὶ τοὺς τρεῖς μελαγχολία καὶ ἀφασία, ἐνῶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἀπέναντί των, ἐξ ἑπτὰ χοῖροι ἐλούοντο καὶ ἔκαμναν, μὲ φυσήματα καὶ γρυλλισμούς, ἓνα καταχθόνιον θόρυβον, ὁ παπᾶ Γρηγόριος, στραφείς πρὸς τοὺς φίλους, εἶπε·—«Φαίνεται, ἅγιοι πατέρες, ὅτι τὰ δαιμόνια τῶν πινόντων εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.»—Τὴν εὐφυολογίαν ἠκολούθησε σειρά ἀστείότητων, ἡ εὐθυμία ἐπανῆλθε καὶ οἱ ἑκατόνταρχοι, τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἔγειναν χιλίαρχοι.

Διδάσκαλος λοιπὸν καὶ παιδαγωγὸς τοῦ χρυσοῦ Νίκου προωρίσθη ὁ παπᾶ Γρηγόριος, ὅστις καὶ ἔσπευσε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Βασιλοπούλαν.

—Καλησπέρα, κερά Βασιλοπούλα, εἶπεν εἰσελθὼν ὁ διδάσκαλος.

—Καλῶς τὸν παπᾶ, καλῶς ἐκόπιασε· κάθῃσε.

Ὁ παπᾶ Γρηγόριος ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ μαλακοῦ καναπέ τῆς Βασιλοπούλας καὶ ἤνοιξε τὸ ῥάσον του, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἐφάνη τὸ ἀτλαζένιο του μπενίσι μὲ τὰ εὐρύχωρα θυλάκια καὶ ἡ μεταξωτή του ζώνη.

— Καὶ ποῦ εἶνε ὁ μικρὸς κατεργάρας, ἠρώτησεν ὁ παπᾶς.

— "Οπου κι' ἂν εἶναι θάρσθη, εἶπεν ἡ Βασιλοπούλα· εὐγῆκε νὰ πάρῃ τὸν ἄγέρα του, τὸ καυμένο.

— Λαμπρὸ παιδί, μὰ λίγο ζωηρό· εἶπεν ὁ παπᾶς.

— Ἄ! παπᾶ μου, τέτοιο παιδί δὲν ξαναγένεταί! εἶπεν ἡ μητέρα· τώρα θέλει νὰ μάθῃ καὶ γράμματα καὶ θὰ σὲ παρακαλέσω, καλὲ παπᾶ, νὰ τὸ δεχθῇς στὸ σχολεῖο καὶ νὰ τ' ἀρμηνεύῃς.

— Μεῖνε ἡσυχῇ, κερά Βασιλοπούλα, φέρ' το αὔριο· φέρ' το, καιρὸς εἶνε νὰ καθήσῃ στὸ σκαμνί.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη θόρυβος καὶ μία φοβισμένη ὄρνιθα εἰσώρμησεν εἰς τὸ δωμάτιον μὲ ἀνοικτὰ τὰ πτερὰ καὶ κακαβίζουσα. Τὴν ἐκυνηγοῦσε ὁ Νῆκος καὶ εἰσῆλθε κατόπιν τῆς μὲ φωνὰς αἰτίνες ἔκαμαν τὸ κατοικίδιον πτηνὸν νὰ ριφθῇ μετὰ κρότου ἐπάνω εἰς τὰς ὑάλους τοῦ κλειστοῦ ἀντικυνοῦ παραθύρου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐθραύετο ἴσως, ἂν προλαβοῦσα ἡ Βασιλοπούλα, δὲν ἐπῆκε τὴν ὄρνιθα τὴν ὁποίαν καὶ ἀφῆκε νὰ φύγῃ διὰ τῆς θύρας. Ὁ Νῆκος ἐν τῷ μεταξῷ εἶδε τὸν ἱερέα — ὃν ἐγνώριζεν ὡς διδάσκαλον — καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ τὸν πλησιάσῃ καὶ ν' ἀποθέσῃ μάλιστα τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων του.

— Καὶ ποῦ ἦσουνε, κατεργάρας; τὸν ἠρώτησεν ὁ παπᾶ Γρηγόριος, λαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὠτός, τὸ ὁποῖον ἐθώπευσε.

— Στὸ δρόμο! εἶπε τολμηρὰ ὁ Νῆκος.

— Καὶ θέλεις ν'άρθῃς στὸ σχολεῖο;

— Θέλω.

— Μὰ πρέπει νὰ διαβάζῃς ἐκεῖ.

— Σὰ θέλω θὰ διαβάζω.

— Μὰ σὰ δὲ θέλῃς, θὰ σὲ γονατίζω, εἶπε μειδιῶν ὁ διδάσκαλος.

— Κ' ἐγὼ θὰ σκόνωμαι νὰ φεύγω, εἶπεν αὐθαδῶς ὁ Νῆκος.

Ὁ παπᾶ Γρηγόριος ἐμειδίασε, ἐνῶ ἡ μητέρα ἔβλεπε τὸ παιδί τῆς μὲ ἔκστασιν!

— Καλὰ! αὔριον νὰ ἔλθῃς καὶ νᾶσαι φρόνιμος! εἶπεν ὁ παπᾶς καὶ ἠγέρθη ν' ἀναχωρήσῃ ὅτε προλαβὼν ὁ Νῆκος, ὥρμησε πρὸς τὴν ἐξώθυραν καὶ ἐξελθὼν, τὴν ἐκλείδωσεν ἔξωθεν καὶ ἔφυγε τρέχων. Οἱ φυλακισμένοι ἄρχισαν νὰ κτυποῦν δυνατὰ τὴν θύραν ἀπὸ μέσα ἑωσοῦ, ἀκούσασα μία γειτόνισσα, ὑπῆγε

καὶ τοὺς ἡλευθέρωσε. Εὐθὺς ἐσυνάχθη ἡ γειτονία ὅλη καὶ πολλοὶ ἐγέλασαν διὰ τὸ σκάνδαλον.

— Τὸ εὐλογημένον! ἔλεγε συγχύσμενος ὁ παπᾶ Γρηγόριος ἐνῶ ἡ μητέρα ἐφώναζε μ' ἐνθουσιασμόν, πῶς ὁ Νίκος τῆς θὰ γείνη μέγας ἀνθρῶπος.

II

Τὰ χρονικά τῆς περιόδου ἐκείνης, ἀπὸ τῆς παιδικῆς δηλαδή μέχρι τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας τοῦ Νίκου, εἶνε γεμᾶτα ἀπὸ τὰ παντοσεῖδ' ἄλλα του. Οὐτ' ἐμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ διηγηθῇ μετὴν πρέπουσαν λεπτομέρειαν καὶ μὲ τὰ χρώματα ἐκεῖνα ὅπου ἀρμόζουν εἰς τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς ἐξόχους ἐπινοίας, ἀποκυήματα ὅλα τῆς διαβολεμένης μικρᾶς κεφαλῆς τοῦ μικροῦ Νίκου. Ὁμολογουμένως ὁ ἀγαθὸς διδάσκαλός του ἔλαβεν ἐξ αὐτῶν τὴν μερίδα τοῦ λέοντος! τί δὲν ὑπέφερε ὁ καυμένος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς μαθητείας τοῦ Νίκου! Ποσάκις οὗτος δὲν μετέβαλλε τὰ θεανία τοῦ σχολείου εἰς ἄλογα, ἐπὶ τῶν ὁποίων καθάλλα πολλὰ παιδιὰ, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του, ἐννοεῖται, ἐξεκώφαιναν τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν γειτονίαν μετὰ τὰς ῥαβδίας ὅπου κατέφεραν κατὰ τῶν ξυλίνων ἱππων! ποσάκις, πολλῶν μαθητῶν τὰ βιβλία δὲν ἐγίνοντο ἄφαντα, ἢ πολλὰ τετράδια γραφῆς δὲν μετεβάλλοντο εἰς πίνακας ζωγραφικῆς ὅπου πολλὰ γνωστὰ πρόσωπα ἐνεφανίζοντο ὑπὸ τερατώδεις μορφάς καὶ—τὸ φοικωδέστερον ὅλων—ὁ παπᾶ Γρηγόριος ὡς γυναῖκα μὲ φούσταν, μὲ καλυμμαῦχι καὶ πλέκων κάλτζαν!

Μίαν φορὰν αἱ γυναῖκες ἐπανεστάτησαν, ὅτι ὁ Νίκος διαφθείρει τὰ παιδιὰ των καὶ ἐπὶ τῇ ἐπιμόνῳ αἰτήσῃ των, ὁ διδάσκαλος ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἐπὶ τινι καιρόν, κατόπιν ὅμως θερμῶν ἱκεσιῶν τῆς μητρὸς του, τὸν ἐδέχθη πάλιν. Ὁ Νίκος εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν περίοδον ἐφάνη ἡσυχώτερος καὶ ἂν ἔκαμνε τίποτε, ἐπροσπάθει νὰ μὴ φαίνεται, συχνὰ δὲ κατώρθωνε, εἰς πολλὰς ἀταξίας, νὰ ἐνοχοποιῇ ἄλλους.

Τοιοιουτρόπως, ἐν μέσῳ ἀταξιῶν καὶ σκανδάλων ἀκατονομάστων, ὡς μαρτυροῦν τὰ ἄγραφα χρονικά τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Νίκος ἐφθασε μέχρι τοῦ σχολαρχείου καὶ μέχρι τοῦ δεκάτου ἔκτου ἔτους τῆς ἡλικίας του.

Μικρόσωμος, ἀλλὰ καλοκαμωμένος, μὲ μίαν ῥίνα ἐλαφρῶς κυρτήν, μὲ κανονικοὺς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ σιτοχοροῦ προσώπου του καὶ πάντοτε κομφοενδυμένος, ὁ μικρὸς Νίκος εἶχε τὸ ὕψος κυρίου καὶ ἡ μητέρα του ἐξηκολούθει νὰ τὸν βλέπῃ μετὴν αὐτὴν, ἢ καὶ μεγαλειτέραν ἀκόμη ἔκστασιν.

Ἀποτυχὼν εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ σχολαρχείου, ὡς ὅλως διόλου ἀνέτοιμος, παρουσιάσθη πρὸ τῆς μητρὸς του μὲ τὸ σιγάρων εἰς τὸ στόμα (εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ καπνίζῃ ἀπὸ δέκα ἐτῶν) καὶ τῆς ἐδήλωσεν ὅτι ἔμαθεν ἀρκετὰ καὶ ὅτι σχολεῖα πλέον δὲν τοῦ χρειάζονται. Ἡ μητέρα δὲν εἶχε τί ν' ἀντιτάξῃ εἰς τὴν σοφὴν ἀπόφασιν τοῦ υἱοῦ της, ὅστις, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀνεκτιμώμενος ἐντελῶς πλέον χειραφετημένος καὶ νέος τοῦ συρμοῦ, δηλαδὴ τοῦ δρόμου καὶ τῶν καφενείων, μόνας ἀσχολίας του ἔχων τὰ χαρτιά, τὰ μπιλλιάδα, τὰ μεθυσάκια, τὰ παντὸς εἶδους κυνήγια καὶ συντόμως, ὅλα ἐκεῖνα εἰς ᾧ κατατρίβει τὰς δυνάμεις της νεότης κούφη, ὀκνηρὰ καὶ ἄφροντις. Καὶ ἐδόθη εἰς τὰς ἡδονὰς αὐτὰς τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, μὲ τὴν λυσσώδη, τὴν ἔξω φρενῶν ἐκείνην ὁρμήν, ἣτις διέκρινε τὸν χαρακτῆρα του. Τὰ πάντα ἦσαν μέλι δι' αὐτὸν καὶ τὰ ἐδοκίμαζεν ὅλα καὶ τὰ ἐρρόφα μὲ ἀπληστίαν ἀνθρώπου, διαρκῶς διψασμένου. Τὸ ὑποζύγιόν του ἦτο ἐπίσης εὐπειθές, ὡς εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας καὶ οὐδέποτε ὁ μικρὸς Νίκος ἔλαβεν ἀνάγκην πτερνιστήρων· ἡ μητέρα, ἔξω φρενῶν ἀπὸ ἀγάπην, δὲν εἶχε θέλησιν, παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ Νίκου, τοῦ ἀξιεράστου τυραννίσκου της. Εἰς ἓν του νεῦμα ἐγίνοντο ὅλα καὶ ἐκεῖν' ἀκόμη, ὅπου ἐφαίνοντο ἀδύνατα. Καὶ ἤρχισε μία περίοδος πολὺ τρικυμιωδεστέρα τῆς παρελθούσης. Ὁ ἔφηβος Νίκος ἔχει τώρα ἄλλας ἀπαιτήσεις καὶ ἡ πτωχὴ Βασιλοπούλα εἶνε διαρκῶς περίφροντις καὶ αἰωνίως εἰς κίνησιν καὶ εἰς μίαν διηνεκῇ ἀγωνίαν, ζητοῦσα πῶς καὶ διὰ τίνων μέσων νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς φαντασιοπληξίας τοῦ θησαυροῦ της, αἵτινες δὲν ἦσαν διόλου κατώτεραι τῶν ἰδιοτροπιῶν μερικῶν κακοαναθρεμμένων ἀρχοντοπαίδων, συντρόφων τοῦ. Νὰ εἶν' ἐνδυμένος χειρότερ' ἀπ' αὐτοὺς, νὰ μὴ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς διασκεδάσεις των, πληρόνων ὅσα καὶ αὐτοί, ἢ νὰ μὴν τοὺς ἀκολουθῇ εἰς τὰς χαρτοπαικτικὰς ἢ ἄλλας, ὁμοίου εἶδους, διαθέσεις των, τὸ ἐθεώρει ὡς ἐσχάτην ταπείνωσιν, ὡς ἓνα πρᾶγμα τόσον βαρὺ, ὅπου θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸ σηκώσῃ. Καὶ ἤξευρε μὲν ὅτι ἡ ὑλικὴ θέσις τῆς μητρὸς του δὲν ἦτο διόλου ἀξιοληγεύτος καὶ ἤκουε κάποτε ὡσὰν ἀσθενῆ φωνήν νὰ τοῦ λέγῃ, ὅτι αὐτὸς μᾶλλον ὤφειλε νὰ ζητήσῃ κάποιαν ἐργασίαν διὰ νὰ ἐλαφρώσῃ καὶ τὴν μητέρα του καὶ νὰ τὴν ἀνταμείψῃ διὰ τὴν περισσὴν στοργὴν καὶ τὰς φροντίδας της, ἄλλη ὅμως εὐθὺς φωνή, ἐπιταχτικωτέρα, ἢ φωνὴ τῶν ἀσθέστων πόθων καὶ τῶν ἀχαλινώτων παθῶν, ἢ φωνὴ μιᾶς ἀμέτρου, ἐγκληματικῆς καὶ οὐχ' ἥττον ἄφρονος φιλαυτίας, κατέπνιγε τὴν ἀσθενῆ φωνὴν τοῦ

λόγου, ὅσάκις αὕτη ἐζήτει νὰ διατυπώσῃ, ψιθυρίζουσ' ἀτόλμως, τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ δίκαια.

Καὶ εἰς τοὺς ἔρωτάς του δὲ ὁ μικρὸς Νίκος, οὐδέποτε διέφυσεν ἑαυτόν. Ἦτο ὁ αὐτός, ὅπως εἰς ὅλα του ἦσαν καὶ οἱ ἔρωτες ἐν ἀπὸ τὰ παιγνίδια του, ὅπου ἐπεκράτει ἡ ἀταξία, ὁ θόρυβος, φθάνων συγνὰ μέχρι σκανδάλου καὶ ἡ ἀστάθεια πρὸ παντός ἡ ἀστάθεια. Ἠγάπα τρεῖς τέσσαρας συγχρόνως· δηλαδὴ ἔλεγε μόνον πῶς τὰς ἡγάπα· τὰς ἐτραγωδοῦσε, τὰς ἐπαινοῦσε διὰ νὰ τὰς λησμονήσῃ κατόπιν καὶ νὰ προσκολληθῇ εἰς καμμίαν ἄλλην. Ἡ μητέρα του ἔλεγε πῶς τὸν ἀγαποῦν ὅλοι καὶ πῶς δὲν τὸν ἀφίνουν ἡσυχον, ἐνῷ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸν ἐγελοῦσαν ὅλοι καθὼς τὰς ἐγελοῦσε καὶ αὐτός. Μίαν φοράν μόνον, ἐρεθισθεὶς ἀπὸ ζηλοτυπίαν, ιδιότητα ὁποῦ οὔτε καὶ ὑπώπτευσεν ὅτι εἶχε, ἐμαλλοτραβήχθη μὲ ἓναν ἀντιζηλόν του προτιμηθέντα ἀπὸ μίαν ὥραιάν, διὰ τὴν ὁποίαν ὡσὰν νὰ ἔπαλλε ζωηρότερον ἡ καρδιά του. Ἀλλ' αὐτὸ ἦτο ὡσὰν μίᾳ αἰφνιδία λάμψις αἰσθήματος ἀνυπάρκτου· ἦτο πείσμα μᾶλλον παρὰ αἰσθημα καὶ τὰ πράγματα τῆς καρδίας τοῦ Νίκου ἔλαβον ἐκ νέου τὸν δρόμον των, τὸν δρόμον τουτέστι τῆς ἀστασίας καὶ τῆς κουφότητος.

III

Καὶ καθόσον ὁ καιρὸς παρέρχεται, ἡ Βασιλοπούλα καμαρώνει ἔτι μᾶλλον τὸν Νίκον τῆς, ὠραιότατον νέον, τέλειον τύπον ἀνδρός, μὲ τὸ ὕφος του καὶ μὲ τοὺς τρόπους του καὶ μὲ τὰς ἀπαιτήσεις του τὰς ἀμέτρου, καὶ παραλόγους, ὁποῦ μόνον μία συνειδήσις κωφὴ εἰς πᾶν αἰσθημα, δύναται νὰ ὑπαγορεύσῃ. Τὸν καμαρών' ἡ Βασιλοπούλα τὸν Νίκον τῆς, ἀλλὰ καὶ εἶνε ἡ ἰδία εἰς μίαν ψυχικὴν κατάστασιν, τῆς ὁποίας, δὲν ἔχει συνειδήσιν. Εὐρίσκεται εἰς τὴν κατάστασιν ἀνθρώπου πνιγομένου, ὅστις εἶνε βυθισμένος εἰς νάρκωσιν, χωροῦσαν πρὸς τέλειον ἐκμηδενισμόν. Περιφέρεται δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ, ἀφαιρεῖται, παραληρεῖ ἐνίοτε καὶ μόνον ὅταν ἀντικρύσῃ τὸν Νίκον τῆς μειδιᾷ, ἡ μᾶλλον ζητεῖ νὰ μειδιάσῃ... διότι τὸ μειδιάμα δὲν ἔρχεται μόνον του, δὲν ἔρχεται φυσικά, ὅπως ἄλλοτε. Καὶ ἀπορεῖ δι' αὐτὸ· μὴ δὲν ἔχει πλησίον τῆς τὸν θησαυρόν τῆς; ἀλλ' εἶναι φαίνεται μερικοὶ θησαυροὶ τόσον βαρεῖς, τόσον ἐπίμοχθοι, ὁποῦ καλλίτερα νὰ ἔλειπον. Δὲν εἶνε ὅτι τὰ σκέπτεται αὐτὰ ἡ Βασιλοπούλα· ἄπαγε! οὔτε θέλει νὰ τὰ σκέπτεται, εἶνε ὅμως μερικά καὶ σκέψεις, αἵτινες ἔρχονται μόναι των, καθὼς τὰ ἔντομα τοῦ θέρους, ὅσον καὶ ἂν ἐπιμένῃ τις νὰ τὰς ἀποδιώκῃ.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Νίκος εἶνε νέος ἑκτακτος καὶ αἱ ἀνάγκαι του συνεπῶς εἶνε διαρκῶς ἑκτακτοὶ καὶ διὰ τὰ ἐπαρκῆ εἰς αὐτάς ἡ Βασιλοπούλα ἐπώλησεν ἤδη ἓνα κτῆμα της καὶ ὑποθήκευσεν ἐν ἄλλο. Καὶ ἡ λαιμαργία καὶ ἡ δίψα τοῦ Νίκου αὐξάνουν καθόσον ἱκανοποιοῦνται.

Ὅ,τι κυρίως χαρακτηρίζει τὸν Νίκον εἶνε ἡ ἀκηδία· ὅλα τ' ἄλλα ἐλαττώματα ἐπονται ἢ συνοδεύουν τὴν κακίαν αὐτήν. Δὲν θέλει, δὲν ἐννοεῖ νὰ κάμῃ τίποτε. Ὅλοι του οἱ φίλοι, οἱ σύντροφοι τῶν διασκεδάσεων καὶ τῶν ἀπαξιώων, ἔφυγαν πρὸ πολλοῦ· κατὶ καθέναν ἐξήτησε νὰ κάμῃ, εἰς κάποιαν ἐργασίαν νὰ δοθῇ καὶ μόνον ὁ Νίκος περιφέρεται ἄεργος, μόνην ἐνασχόλησιν ἔχων «τὸ φαί καὶ τὸν ὕπνος» τὸ δὴ λεγόμενον. Ὁ κόσμος ἔχει νὰ κάμῃ μαζί του, πολλοὶ τῶν κατηγοροῦν φανερά, ἄλλοι κατηγοροῦν τὴν μητέρα του, ἡ ὁποία τὸν ὑποφέρει. Τὴν κατηγοροῦν χωρὶς νὰ σκέπτωνται, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὸν χαρακτῆρα τῆς Βασιλοπούλας ἡ ὁποία, προκειμένου περὶ τοῦ Νίκου της, δὲν ἔχει οὔτε θέλησιν, οὔτε δύναμιν. Βέβαια κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κόσμου, ποῦ κρίνει ἀπ' ἔξω, τὸ ὀρθὸν ἦτο, νὰ μὴν ἀγαπᾷ ἡ μητέρα ἓνα τέτοιο παιδί, νὰ τοῦ τὸ δεῖξῃ φανερά, νὰ τὸν ὑβρίσῃ καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην, νὰ τὸν διώξῃ. Τί τὸν θέλει τὸν ὀκνηρὸν, τὸν ἄκαρδον, τὸν διεφθαρμένον; Διὰ νὰ τὴν βασανίσῃ ἀδιάκοπα, ἕως τοῦ τὴν φέρεῖ εἰς τὰ ἔσχατα; Αἱ σκέψεις αὐταὶ εἶνε λογικαί, εἶνε ὀρθαί, ἀλλὰ τί κάμνετε μὲ τὴν μητρικὴν καρδίαν, ἡ ὁποία εἶνε γεμάτη ἀπὸ αἰσθημα καὶ οὔτε εἰσέειρε τί θὰ εἰπῇ λογικῇ; Ἡ Βασιλοπούλα, ὅχι μόνον ἐξοδεύει, ὅχι μόνον καταστρέφεται διὰ τὸν Νίκον της, ἀλλὰ τὸ κάμνει αὐτὸ μὲ χαράν, μὲ ἰδιαιτέραν ἡδονήν, ἀπλούστατα δὲ καὶ ἀπαθέςτατα, ὥς νὰ ἦτο τὸ φυσικώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου. Στενοχωρεῖται μόνον καὶ τρέχει ἄνω κάτω καὶ παραληρεῖ, διότι δὲν εὕρισκε εὐκολὸν ὅ,τι χρειάζεται τοῦ Νίκου της. Τρέχει τὸν κατήφορον μὲ τὰ μάτια κλειστὰ καὶ ἄς γείνη ὅ,τι γείνη.

Μία γειτόνισσα, φιληνάδα τῆς Βασιλοπούλας, ἐσκέφθη πῶς μόνος ἴσως ὁ παπᾶ Γρηγόριος, θὰ ἤμπορούσε νὰ συμβουλευθῇ τὸν Νίκον. Αὐτός, ὁ πρῶτον διδάσκαλός του, θὰ ἤμπορούσε ἴσως ν' ἀναχαιτίσῃ τὸν ἀχαλίνωτον. Ἦτο ὅμως πολὺ ἀμφίβολον ἂν θὰ ἐδέχετο συμβουλὰς ὁ Νίκος, διότι οἱ γέροντες κατὰ τὴν γνώμην τῆς νεολαίας εἶνε ὀπισθοδρομικοὶ καὶ γεμᾶτοι ἀπὸ προλήψεις, ἐνῶ ὁ νέος πρέπει νὰ βλέπῃ ἐμπρός του καὶ νὰ μὴν ἔχῃ κανένα φραγμὸν εἰς τὴν πορείαν του· τάξεις καὶ κανονισμοὶ καὶ καθήκοντα εἶνε πράγματα γελοῖα καὶ εἶνε μόνον ἐμπόδια

εἰς τὰς σκέψεις τῆς νεότητος, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἀρμόζει χαλινός. Ὁ ἄλλως δέ, ἐκτός τῆς ἀδυναμίας ἣτις ἐχαρακτήριζε τὸν παπᾶ Γρηγόριον εἰς ὅλα καὶ ἣτις ὑψήθη μὲ τὴν ἡλικίαν, ἀπὸ τινος καιροῦ εἰς τὸν ἀγαθὸν ἱερέα εἶχε συμβῆῖ κάτι τι παρὰδοξον. Τὸν κατέλαβεν αἴφνης ἓνα εἶδος μελαγχολίας, ἣτις ἐνεῖχε πολὺ τὸ κωμικὸν καὶ ἦτο μᾶλλον ὑποχονδρία, ἢ πραγματικὴ ἀσθένεια. Τοῦ ἐφαίνετο ὅτι μὲ δυσκολίαν καταπίνει τὸ σάλιο του καὶ ἐξελάμβανε τοῦτο ὡς κάτι τι πολὺ σοβαρόν, εἰς δὲ τὰς ἐνθαρρύνσεις τῶν φίλων ἀπήντα ὅτι, «ἐννοεῖ μὲν πῶς δὲν εἶνε τίποτα, μὰ πάλιν, γιατί νὰ μὴν καταπίνῃ τὸ σάλιο του;» Καὶ σ' ἐβλεπε μ' ἓνα ὕφος, ὅτε μὲν βλακῶδες καὶ ἄλλοτ' ἐταστικόν, ὡσεὶ ζητῶν νὰ μαντεύσῃ τί διανοεῖσαι. Δὲν ἴσχυον δὲ νὰ τὸν ἡσυχάσουν οὔτε οἱ ἐκατόνταρχοι τῶν συντρόφων του παπᾶ Σπύρου καὶ παπᾶ Γιάννη, οἵτινες τὸν ἔχασαν καὶ ἠναγκάζοντο μὲ πολλὴν τῶν λύπην ν' ἀγοράζουν, οἱ δύο μόνοι, τὴν εὐθυμίαν τῶν εἰς τὸ γνωστὸν καπηλεῖον. Ὁ παπᾶ Γρηγόριος διήρχετο ἐνίοτε ἔξωθεν, ἐσταματοῦσε λίγο, ἀνεστέναζε καὶ ἀντιπαρήρχετο κάτω γεύων καὶ ψιθυρίζων.—«Ἀχ! αὐτὸ τὸ ἀναθεματισμένω σάλιο!»

Ἐννοεῖται, ἐγένοντο σχόλια εἰς βάρος τοῦ ἀγαθοῦ παπᾶ· πολλοὶ νέοι τὸν ἐπείραζαν, συνεπῶς καὶ ὁ Νίκος, ὁ χειρότερος ὅλων, ὅχι μόνον δὲν θὰ ἤκουε τὰς συμβουλὰς τοῦ πρώην διδασκάλου του ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐμυκτήριζε σκληρότερ' ἀπ' ὅλους.

Αἴφνης, κάποια, φαίνεται, ἀλλοίωσις ἐπῆλθεν εἰς τὰς σκέψεις τοῦ Νίκου. Διότι ἓνα πρωτ' ἐδῆλωσεν εἰς τὴν μητέρα του ὅτι ἐσκέφθη καὶ ἀπεφάσισε νὰ φύγῃ, νὰ ζητήσῃ καὶ αὐτὸς ἐργασίαν ἄλλου. Κάποιος φίλος ὑπεσχέθη νὰ τὸν συστήσῃ κάπου καὶ ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ. Ἐπειτα ἐβαρύνθη νὰ βλέπῃ τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια καὶ θέλει νὰ ἐπισκεφθῇ ἄλλους τόπους, νὰ γνωρισθῇ μὲ νέους ἀνθρώπους. Καὶ εἶπε τῆς μητέρας του νὰ τὸν ἐτοιμάσῃ ὅσον ἐμπορεῖ καλλίτερα, διότι εἰς τὰ ξένα μέρη χρειάζονται πολλὰ πράγματα καὶ ὁ Νίκος δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἐμποροῦν νὰ στερηθοῦν. Ἡ Βασιλοπούλα ἐδέχθη τὴν εἰδησιν μὲ χαρὰν καὶ μὲ λύπην· μὲ χαρὰν μὲν διότι ἐπίστευε πῶς ὁ Νίκος τῆς θὰ εὐδοκίμοῦσεν εἰς τὰ ξένα καλλίτερ' ἀπὸ κάθε ἄλλον καὶ θὰ ἐπέστρεφε «μεγάλος ἄνθρωπος», λύπην δὲ, διότι θὰ τὸν ἐστερεῖτο, δὲν θὰ τὸν εἶχε πλησίον τῆς, Κύριος οἶδε πόσον καιρόν.

Καὶ ἤρχισεν ἐκ νέου τὸ παραλήρημα τῆς Βασιλοπούλας συχνότερα τώρα καὶ τὰ τρεχάματά της ζωηρότερ' αὐτὴν τὴν φορὰν διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ χρειώδη διὰ τὸν

Νίκον της. Πῶς ὁμως νὰ τὰ ἐξοικονομήσῃ ; δίδει κανεὶς χρήματα χωρὶς ἀνάλογον ἀντάλλαγμα ; Ναί, καλή, ἀγία γυναῖκα εἶνε ἡ Βασιλοπούλα καὶ ὁ Νίκος της ἐμπορεῖ ἀξιόλογα νὰ γίνῃ μέγας ἀνθρώπος, καθὼς πιστεύει αὐτὴ· αὐτὰ ὅλα πιθανόν νὰ εἶνε σωστά· καὶ ὁμως οὔτε ἑκατὸν δραχμὰς δὲν εὐρίσκει ἂν δὲν προσφέρῃ ἀνάλογον ἀσφάλειαν. Καθένας πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ χρήματα του δι' ἑαυτὸν—λέγουν οἱ πρακτικοί—καὶ νὰ μὴν τὰ κινδυνεύῃ ἀλόγως, ἂν θέλῃ νὰ κρατήσῃ τὴν θέσιν του τὴν ἀνεξάρτητον καὶ νὰ μὴ γίνῃ δοῦλος, σὰν μερικοὺς ἀνοήτους. Καὶ τρέχει ἡ Βασιλοπούλα καὶ δὲν εὐρίσκει οὔτε προσωρινά, οὔτε διαρκῆ καὶ ἀναγκάζεται νὰ πωλήσῃ τὸ ὑποθηκευμένον κτῆμα ἐπειδὴ δὲ ἐβιάζετο, ὁ ἀγοραστὴς ὠφελήθη ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν της καὶ τὸ ἐπῆρ' εὐθηνά. 'Αλλ' ἡ Βασιλοπούλα ἡὐχαριστήθη, ἐπειδὴ τὰ χρήματα ἤρκεσαν νὰ ἐφοδιάσῃ τὸν Νίκον της μὲ τόσα πράγματα, ὡς νὰ ἦτο ἀρχοντόπουλον. Διότι, πιθανόν νὰ μὴν εὐρίσκει θέσιν εὐθύς· πῶς λοιπὸν θὰ ἐζούσε ἓνα τόσῳ καλομαθημένο παιδί ; Νὰ στερηθῇ ἡ ἰδία χάριν αὐτοῦ ἦτο ἡ μόνη της χαρά. Καὶ ἔδωκε λοιπὸν τὰ πλεονέτερα χρήματα εἰς ἐκεῖνον, κρατήσασα ὀλίγιστα διὰ τὸν ἑαυτὸν της.

Τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του ὁ Νίκος ἔδωσ' ἓνα γεῦμα εἰς μερικοὺς νέους φίλους του ὅπου ἔκαμε κρότον διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐδεσμάτων, τὴν ποικιλίαν τῶν κρασιῶν καὶ διὰ τὸν ὑπέρμετρον θόρυβον τῶν παλληκαριῶν αὐτῶν. 'Απὸ τὴν μεσημβρίαν μέχρι τῆς αὐγῆς τῆς ἐπισύστης διεσκέδαζαν καὶ ἡ Βασιλοπούλα ἐπερίμενε τὸν υἱὸν της ὅλην τὴν νύκτα χωρὶς νὰ πλαγιάσῃ. Διότι ἤμπορούσε νὰ ἔλθῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸν κάμῃ νὰ περιμένῃ ἔξω. Περὶ τὴν αὐγὴν ἦλθεν ὁ Νίκος μεθυσμένος καὶ ἀνεπαύθη, ὅταν δὲ ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεώς του, ἦτο ζαλισμένος ἀκόμη.

Τὸν συνώδευσεν ἡ μητέρα του μέχρι τῆς λέμβου καὶ τὴν στιγμὴν τοῦ χωρισμοῦ ἐκρεμάσθη εἰς τὸν λαιμὸν του ὀλούζουσα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἐδυσφόρει καὶ τὴν ἐπέπληττε.

— Τί ἀνοησίες εἰν' αὐτές, τῆς εἶπε. Δὲν βλέπεις πῶς μᾶς κυττάζει ὁ κόσμος !

'Αλλὰ ἡ μητέρα δὲν ἐντρέπετο διόλου καὶ ἐνῶ τὸ ἀτμοκίνητον εἶχεν ἤδη ἀπομακρυνθῇ πολὺ, ἐκεῖνη ἴστατο ἐπὶ τῆς προκυμαίας καὶ τὸ ἔβλεπεν ἀτενῶς, σπογγίζουσα μὲ τὴν ποδιὰν τὰ δάκρυά της...

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ παιδιοῦ της, ἡ Βασιλοπούλα ἐτάχθη νὰ πηγαίνῃ κάθε χρόνον εἰς τὸ Μοναστήρι ξυπόλητη, εἰς τὴν πανήγυριν τὴν 15 Αὐγούστου καὶ νὰ κρατῇ κανδήλι ἀκοί-

μητον εἰς τὴν ἁγίαν Παρασκευήν, τὴν γειτονικὴν Ἑκκλησίαν. Καὶ τὰ ταξίματ' αὐτὰ τὰ ἐφύλαττεν αὐστηρὰ ἐν ὅσῳ εἶχε τὰς δυνάμεις τῆς καὶ τὸν νοῦν τῆς.

IV

Ὁ Νίκος ἔγραφε ἀπὸ τὴν ξενητιὰν τῆς μητέρας του καὶ πάντοτε τῆς ἐζητοῦσε χρήματα· ἤργησε, βλέπετε, νὰ εὕρῃ θέσιν· κατόπιν ἡ θέσις ὅπου εὕρηκε δὲν τοῦ ἔφερε τὸ εἰσόδημα ἐκεῖνο ὅπου ἀπαιτοῦσε ἡ ἀξιοπρέπειά του! Ἡ μητέρα του ἔστειλλε ἐκ διαλειμμάτων ὅ,τι τῆς εἶχε μείνῃ καὶ ὅταν δὲν τῆς ἔμεινε τίποτε πλέον, ὑποθήκευσε τὸ σπιτάκι τῆς καὶ τοῦ ἔστειλε τὰ τελευταῖα χρήματα, συνοδεύσασα τὸ γράμμα τῆς μὲ εὐχὰς καὶ μὲ δάκρυα...

Μετά τινα καιρὸν ἐφθασαν νέαι ἀπαιτήσεις... Ἄλλοφρονοῦσα ἡ Βασιλοπούλα ἔτρεξεν νὰ συμβουλευθῇ τὸν παπᾶ Γρηγόριον, ὅστις—ἐν παρόδῳ εἰρήσθω—εἶχεν ἀρχίσῃ ἀπὸ τινος νὰ κατὰ-πίνῃ τὸ σάλιο του καὶ ἦτο καλλίτερα, ὃ δὲ παπᾶς κατῴρθωσε αὐτὴν τὴν φορὰν ν' ἀγανακτήσῃ:—Ἄφησέ τονε τὸν μπερμπάντε, τῆς εἶπε, τὸν ἄκαρδον, ποῦ σ' ἔγδυσε: ξέχασέ τονε!

Ἡ Βασιλοπούλα δὲν τὸν ἐνόησε, ἀλλὰ καὶ τί εἶχε νὰ κάμῃ; Ἄλλοίμονον! ἡ ἀπάντησις αὐτὴν τὴν φορὰν ἐστάλη κενή, γηματὴ μόνον μὲ δάκρυα πύρινα...

Τὰ τελευταῖα δάκρυα τῆς Βασιλοπούλας...

Διότι πράγματι δὲν ἐδάκρυσε πλέον.

Ὁ Νίκος ἔπαυσε νὰ γράφῃ. Ἡ μητέρα ἔγραφε συχνὰ χωρὶς ποτὲ πλέον νὰ λάβῃ ἀπάντησιν. Κατόπιν ἔπαυσε· δὲν ἦτο πλέον εἰς θέσιν οὔτε νὰ σκεφθῇ...

Τὴν εἶχε καταλάβῃ μελαγχολία ἥτις, καθόσον αἱ ἡμέραι, αἱ ἐβδομάδες, οἱ μῆνες παρήρχοντο, ἐπετείνετο καὶ κατήντησε ἡ δύσμοιρος νὰ μὴν ἐκστομίξῃ οὔτε δέκα λέξεις τὴν ἡμέραν. Τὸ λογικόν, προφανῶς, ἐταράσσετο, παλαιῶν ἀσθενῶς κατὰ τῆς δεινῆς συμφορᾶς ἥτις τὴν ἐπληξεν... διότι εἰς τὸν συγκεχυμένον τῆς ἐγκέφαλον ἤρχετ' ὁ ὀδυνηρὸς στοχασμός, ὅτι ἔχασε τὸ παιδί τῆς...

Καὶ ἦτο σπαραγμὸς καρδιάς νὰ τὴν βλέπῃ τις.

Ἐσθκίωνετο πρωί, ἔπαιρν' ἓνα μεγάλο ράβδι καὶ περιήρχετο τοὺς δρόμους παραληροῦσα καὶ μέσα εἰς τὸ παραλήρημα, αὐτὸ διέκρινες συχνὰ τὸ ὄνομα τοῦ Νίκου. Καὶ τὸ παραλήρημα ἤ-ξανε πρὸς μεγάλην χαρὰν τῶν τρελοπαίδων ὅπου τὴν ἔπαιρ-νεν τὸ κατόπιν μὲ φωνάς.—«Ὁ Νίκος, ὁ Νίκος· νά, ὁ Νίκος!»

Μετά τина καιρὸν ἀκόμη ἡ καταστροφή ἐπῆλθε ταχεῖα καὶ κανεῖς δὲν θὰ ἐγνώριζε τὴν Βασιλοπούλαν τὴν τόσῳ ζωηρὰν ἄλλοτε. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὅστις διέβαινε ταχύς, ἡ Βασιλοπούλα κατέπεσε κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὴν διάνοιαν.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν εἶχεν ἐν τέλει ξεμωραθῇ ὅλως διόλου καὶ ἂν δὲν εὐρίσκετο κανεῖς νὰ τὴν ὁδηγήσῃ εἰς τὸ οἶκημά της, διενυκτέρευε εἰς τὸν δρόμον.

Ἐβάδιζε μὲ τὴν κεφαλὴν ἐσχυρμένην καὶ ὅ,τι πρᾶγμα στίλπνὸν εὕρισκε, τὸ ἐσύναζε· καρφιά, κουμπιά, γυαλάκια διάφορα ψιθυρίζουσα, «γὰρ τὸ Νίκο.» Καὶ τὰ τρελόπαιδα τὴν ἐβοήθουν εἰς τοῦτο.

— «Νά, καλέ, πάρ' το καὶ τοῦτο γιὰ τὸ Νίκο.»

Καὶ ἐτύλισσε εἰς ἓνα πανὶ μέσα ὅλα ἐκεῖνα τὰ στίλβοντα σκύβαλα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐσχηματίσθη σωρὸς εἰς μίαν γωνίαν τοῦ οἰκήματός της.

Παρήλθον μερικὰ ἔτη ἀκόμη. Ἀπὸ τὸν Νίκον δὲν ἤκούσθη πλεὺν τίποτε.

Ἡ Βασιλοπούλα ἐξέπεσε τόσον, ὅπου ἐπαίτεϊ πρό πολλοῦ τὸν ἄρτον της, καὶ οἱ φιλάνθρωποι τὴν ἔλεουν.

Εὐτυχῶς δὲν αἰσθάνεται τὴν θέσιν της.

Ἰδίως μερικαὶ γειτόνισσά της τὴν ἐλυποῦντο πολὺ καὶ δὲν ἄφριναν ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ πείναν...

V

Συνέβη μάλιστα τὸ ἐξῆς λίαν χαρακτηριστικὸν ἐπεισόδιον.

Δύο γειτόνισσαι, ἡ Κιζούκαινα καὶ ἡ Κανάκαινα, χῆραι ἀμφοτέραι, ποτὲ δὲν ἔκαμαν τὰ καλά των· ἦσαν ἐχθραὶ ἀδιάλλακτοι καί, τοῦλάχιστον κάθε μῆνα, ἔπρεπε νὰ πιασθοῦν δυνατά, νὰ ὑβρισθοῦν αἰσχρὰ καὶ καυμιὰ φορὰ καὶ νὰ μαλλοτραπηγθοῦν.

Ἀφορμὴ τῆς ἐχθρας των, κυρίως, ἦσαν αἱ μονάκριβαι θυγατέρες των. Διότι, πάντοτε ὁσάκις κανένας γαμβρὸς ἐφαίνετο προτιμῶν τὴν μίαν ἀπ' αὐτάς, ἡ μητέρα τῆς ἄλλης ἐγίνετο θηρίον καὶ ἤρχιζε νὰ ἐκτυλίσῃ τὸ πλοῦσίον της ὑβρεολόγιον κατὰ τῆς προτιμωμένης—«τῆς λαμπίρας, τῆς κουσεγιάρας, τῆς ἄσχημης, τῆς γλωσσοῦς, τῆς μπῆξε τῆς δεῖξε». Ἐννοεῖται ἡ μητέρα τῆς ὑβριζομένης ἀνταπέδιδε εἰς τὴν ἐχθράν της τὰ ἴσα, ἐκχύνουσα λύσσης ἄφρους. Καὶ ἀνεστατώνετο ἡ γειτονιά συχνὰ πυκνά.

Ὁ τελευταῖος καυχᾶς των μάλιστα ἦτο τόσῳ δριμύς, ὅπου ἐπὶ ἡμέρας εἶχαν κλειστὰ τὰ σπίτια των καὶ ἀπέφευγε ἡ μία

τὴν ἄλλην· τοῦτο ἔφερε τὴν ἡσυχίαν ἐπὶ τὴν γειτονίαν πρὸς καιρόν.

Ἐνα βράδυ, πρὶν ἀκόμη καλοσκοτεινιάσῃ, τρεῖς ἐβδομάδας μετὰ τὸν τελευταῖον διαπληκτισμὸν τῶν ἀδιαλλάκτων, ἐν μέσῳ τῆς κρατούσης ἡσυχίας, ἀκριβῶς ἔξω τῶν οἰκίσκων τῶν δύο ἀτιθάσων γυναικῶν, ἠκούσθη κρότος ὡς πίπτοντος σώματος.

Ἦτο ἡ Βασιλοπούλα, ἥτις, ἐξηντλημένη, κατέπεσε μετὰ κρότου, ἐνῷ τὸ ῥαβδί της ἐτινάσσετο μακρὰν καὶ τὰ γυμνὰ πετράδια, ὅπου ἐκρατοῦσε εἰς ἓνα δέμα, ἐξεχύνοντο μεθ' ὀρύθρον. Παρευθύς, μία γυναῖκα ἔτρεξε καὶ τὴν ἔλαβεν ἐκ τῆς μιᾶς χειρός, ἐνῷ σχεδὸν ταυτοχρόνως, μία ἄλλη, σπεύσασα, τῆς περιέβαλε τὴν ὀσφύν, ζητοῦσα νὰ τὴν ὑπεγείρῃ. Αἱ γυναῖκες ἀλληλοεκυττάχθησαν... Ἦσαν ἡ Κιούκαινα καὶ ἡ Κανάκαινα.

Ἀνῆγειραν ἐν σιωπῇ τὴν γραῖαν.

— Πᾶμε, καλέ, νὰ σὲ βάλωμε νὰ ἡσυχάσῃς, εἶπεν ἡ πρώτη.

Τῆς ἔδωσαν τὸ ῥαβδί της καὶ τὴν ἐβοήθησαν νὰ προχωρήσῃ.

— Ποιὸς νὰ τῆς τὸ λεγέμε, τῆς καυμένης, εἶπεν ἡ Κανάκαινα, πῶς ἤθελε νὰ καταντήσῃ νὰ σέρνεται καὶ νὰ ζητᾷ!

— Ναί, καλὲ Μαριώ, εἶπεν ἡ Κιούκαινα. Τί δὲ κάνουνε τὰ κακὰ παιδιὰ! — Ἐμέθ' αὐτὸ, πῆς, καλέ; Ἐκεῖνος ὁ προκομμένος ἀδρεφός μου, πᾶς μ' ἐννοιάστῃνε καθόλου, τόσοι χρόνοι τώρα;

— Δίχρό 'χεις, καλὲ Μαριώ· μά, ἄς εἶνε δοξασμένος ὁ Κύριος! πάλι καλά· ἐσὺ ἔχεις τὴ χρυσοχέρα τὴν κόρη σου.

— Καὶ πᾶς ἡ ἐδική σου· πάει παρακάτω, εἶπεν ἡ Κανάκαινα· ξεχωριστὴ κοπέλλα!

Καὶ οὕτω φιλιωμένοι ἐμβῆκαν εἰς τὸν οἰκίσκον τῆς Βασιλοπούλας, τὴν ἔβαλαν νὰ πλαγιάσῃ, τὴν ἐσκέπασαν καὶ ἀπῆλθον.

Ἀπὸ τὸ ἄλλοτε καθάριον, εὐπρεπὲς καὶ καλοεπιπλωμένον σπιτάκι τῆς Βασιλοπούλας, ἔμεναν τώρα μόνον οἱ τέσσαρες τοῖχοι γυμνοί! Εἶχεν ἄλλοτε καὶ σκευοθήκην καρυδένιαν καὶ καθήκλας μὲ καλὴν ψάθαν καὶ καναπὲ γερὸν καὶ τραπεζάκια δύο καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ δὲ ἦσαν στολισμένοι μὲ εἰκόνας παριστώσας τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον καὶ ἄλλας μὲ νέας γυναῖκας, συμβολίζούσας τὴν ἀνοιξιν καὶ τὸ θέρος. Ὅλα ὅμως αὐτὰ ἐπωλήθησαν σιγὰ σιγὰ καὶ ἀπέμενε μόνον ἡ κλίνη της εἰς μίαν γωνίαν καὶ μία μόνον καθήκλα χωλὴ καὶ χωρὶς ψάθαν. Ψῦχος καὶ γύμνια ἐβασίλευον τώρα εἰς τὸ δωμάτιον αὐτὸ τοῦ πόνου καὶ τῆς ἐλεεινότητος· τὸ ψῦχος καὶ ἡ γύμνια τῆς ζητιανιάς. Εἰς μίαν γωνίαν εὗρίσκετο δοχεῖον πῆλινον — ἡ βάσις μιᾶς ἄλλοτε στάμνας — χρισμένον μ' ἓνα στρώμα ἀπεξηραμμένων πιτύρων, τὴν τροφὴν μιᾶς ἀγαπημένης κόττας, ὅπου εἶχε πρό τινας ἀκόμη καιροῦ ἡ Βασιλοπούλα.

Ἐκτοτε ἡ ἀτυχὴς γραῖα δὲν ἐσηκώθη πλέον καὶ τὴν ἐπεριποιῶντο αἱ δύο γειτόνισσαι πότε μαζί, πότε χωριστὰ κάθε μία. Εἰς τὴν κοίτην τῆς ἀθλιότητος ἡ ἔχθρα τῶν πρῶην ἀμειλίχτων ἐσθῆσθη.

Ἡ ἀσθένεια τῆς ξεμωραμένης ἦτο μακρά. Δὲν τὴν ἐνδιέφερε δὲ τίποτε καὶ μόνον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Νίκου, ὅπου τὸ ἤκουε κάποτε γύρω της, ὁ ὀφθαλμὸς της ἐξωγονεῖτο.

Ἡ τελευταία φορά, ὅπου ἐπρόφερε τ' ὄνομά του, ἦτο ἡ ἐξῆς.

Ἦλθαν ἓνα πρῶταί γειτόνισσαι νὰ τὴν σηκώσουν καὶ τὴν καθάρισουν ἀπὸ τὰ ζωύφια καὶ ἄλλα διάφορα, ὅταν εὐρῆχαν ὑπὸ τὴν στρωμνὴν της μίαν δραχμὴν καὶ ἐξῆντα λεπτὰ εἰς χαλκόν.

Αἱ γυναῖκες ἐγέλασαν, ὡς συμβαίνει συχνά καὶ εἰς τὰς τραγικωτέρας περιστάσεις.

— Βασιλοπούλα, εἶπεν ἡ μία· κύτταξε λεπτὰ ποῦ ἔχεις!

Ἡ Βασιλοπούλα ἤκουσε.

— Γιὰ τὸ Νίκο! ἐψιθύρισε.

Ἦτο ἡ τελευταία φορά ποῦ ἐπρόφερε τ' ὄνομά του. Ἀλλὰ καὶ τίποτε ἄλλο δὲν εἶπε πλέον...

Τὸ μοιραῖον τέλος ἐπῆλθε ταχύ, ὅταν δὲ ἔλειψεν ἡ Βασιλοπούλα, τὸ σπιτάκι τὸ ἐπῆρεν ὁ δανειστὴς της καὶ δὲν ἔμεινε πλέον παρὰ ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀτυχοῦς μητρός.

VI

Εἶχε πρὸ πολλοῦ ληομονηθῇ ὁ Νίκος, ὅταν, ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός του, ἐφάνη εἰς τὸ νησί κάποιος, ὅχι νέος πλέον, μὲ ἀπαιτήσεις ὅμως λιμοκοντόρου καὶ μὲ μίαν περιβολὴν ἀπὸ ἐκεῖνας τὰς ἀμφιβόλους, ὅπου δὲν ἀρμόζουν εἰς χαμμίαν τάξιν.

Ἦτο ὁ Νίκος, ἡ μᾶλλον κάτι τι τοῦ πάλαι ποτὲ Νίκου.

Ἐνόμισε κάτι νὰ εὗρισκε ἀκόμη νὰ πωλήσῃ μητρικόν. Δὲν εὗρε ὅμως τίποτε κ' ἔφυγε.

Π. Α. ΑΞΙΩΤΗΣ

Ἔρως καὶ προῖξ

Δύο φίλοι συναντῶνται :

— Λοιπὸν ἐνυμφεύθης; Σὲ συγχαίρω. Καὶ δὲν μοῦ λές, ὁ γάμος σου ἦτο προῖον σκέψεως ἢ ἀποτέλεσμα ἔρωτος;

— Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρόσωπον, προῖον σκέψεως· ὅσον ἀφορᾷ τὴν προῖκα, ἀποτέλεσμα ἔρωτος.